
СВІТОГОСПОДАРСЬКІ ЗВ'ЯЗКИ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

УДК 654:339.13.025.87

Т. М. МЕЛЬНИК,
*професор, доктор економічних наук,
завкафедрою міжнародної економіки
ДВНЗ “Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана”,
М. М. ДУМІКЯН,
аспірант кафедри міжнародної економіки
Київського національного торговельно-економічного університету*

ПРОЦЕСИ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ *

Розглянуто актуальні питання оцінки рівня транснаціоналізації на світовому ринку телекомунікаційних послуг. Проаналізовано розподіл найбільших транснаціональних компаній у сфері телекомунікаційних послуг. Досліджено сучасні концепції розвитку світового ринку телекомунікаційних послуг.

Ключові слова: транснаціональна корпорація, телекомунікаційні послуги, глобалізація, світовий ринок, інформаційні технології.

T. M. MEL'NYK,
*Professor, Doctor of Econ. Sci.,
Head of the Chair of International Economy
V. Het'man Kyiv National Economic University,
M. M. DUMIKYAN,
Post-graduate of the Chair of International Economy
Kyiv National University of Trade and Economics*

PROCESSES OF TRANSNATIONALIZATION ON THE WORLD MARKET OF TELECOMMUNICATION SERVICES

The current issues of assessing the level of transnationalization on the global market of telecommunication services are considered. The distribution of the largest multinational companies in the field of telecommunication services is analyzed. Modern conceptions of the development of the world market of telecommunication services are studied.

Keywords: transnational corporation, telecommunication services, globalization, global market, information technologies.

В умовах глобалізації світової економіки, яка супроводжується нестабільністю та мінливістю середовища функціонування суб'єктів підприємницької діяльності, швидкими темпами розвивається сфера інформатизації та високих технологій. Динамічний розвиток цих галузей в останні роки посилив нерівність макро-

Мельник Тетяна Миколаївна (Mel'nyk Tetyana Mykolaivna) – e-mail: t.melnik64@mail.ru;
Думікян Мікаел Мгерович (Dumikyan Mikael Mgerovych) – e-mail: s.gromoff@gmail.com.

* Стаття публікується в авторській редакції.

економічного розвитку окремих країн, загострив конкуренцію на міжнародних ринках і спричинив глобальний перерозподіл сфер політичного та економічного впливу. В останні роки зросли обсяги світового іноземного інвестування у сферу телекомунікацій, що можна пояснити швидким розвитком міжнародних корпорацій у даній галузі, більшість з яких є транснаціональними. Слід зазначити, що сьогодні транснаціональні корпорації (ТНК) контролюють майже половину світового промислового виробництва та близько 70% зовнішньоторговельних операцій. Водночас найбільші світові ТНК володіють приблизно 95% світових патентів і ліцензій [1]. За таких умов глобальні проблеми розвитку економічних процесів, у тому числі й на світовому ринку телекомунікаційних послуг, не можна розглядати окремо від процесів транснаціоналізації.

Сьогодні індустрію телекомунікацій слід вважати одним з найперспективніших елементів глобальної економічної системи, адже мережі зв'язку (супутникового, мобільного, кабельного, Інтернет) охоплюють території практично 90% населення планети. Водночас дедалі доступнішими стають засоби спілкування, а оператори різних видів комунікаційного впливу потрапляють у більш жорсткі умови конкурентного середовища. Нині в конкурентній боротьбі за свого споживача здатні впроваджувати ефективні стратегії розвитку лише найбільші ТНК, які володіють відповідними фінансовими ресурсами та науково-технічним потенціалом. Таким чином, суспільство стає більш інформатизованим, а світ — глобальним. Тому при інтенсифікації процесів глобалізації та інформатизації суспільства набуває значення світовий ринок телекомунікаційних послуг, який сформувався швидкими темпами і навіть в умовах світової фінансової кризи демонструє достатньо високі темпи зростання. Це зумовлює необхідність дослідження основних передумов глобалізаційних процесів та оцінки рівня транснаціоналізації на світовому ринку телекомунікаційних послуг. Дослідження, в якому виявляються організаційно-методологічні засади оцінки сучасних процесів транснаціоналізації на ринку телекомунікаційних послуг, є актуальним та має практичне значення для прогнозування розвитку конкурентоспроможного ринку телекомунікаційних послуг в Україні.

Різні аспекти процесу транснаціоналізації світової економічної системи досліджували вітчизняні (зокрема, І. Дахно, І. Гладій, В. Новицький, Ю. Пахомов, О. Рогач, В. Рокоча, І. Сазонець, Л. Суплін) та зарубіжні (Ч. Гіл, Д. Деніелс, Ч. Кіндлебергер, Дж. Майер, Е. Пенроуз, Г. Перлмуттер, Дж. Стігліц, С. Хаймер та інші) вчені. Проблеми діяльності транснаціональних корпорацій на світовому ринку телекомунікаційних послуг вивчали у своїх наукових працях вітчизняні та зарубіжні дослідники: І. Золоторьова, В. Тронько, О. Шнирков, С. Якубовський, Дж. Данінг, Б. Льюїс, Дж. Спюффорд, Л. Уельс.

Незважаючи на велику кількість наукових праць у цій сфері, доводиться констатувати, що багато аспектів щодо особливостей розвитку світових транснаціональних компаній на ринку телекомунікаційних послуг України залишаються малодослідженими. Отже, **мета статті** — визначити сучасні тенденції та оцінити рівень транснаціоналізації на ринку телекомунікаційних послуг, розкрити сутність і специфіку функціонування транснаціональних компаній на світовому та українському ринках телекомунікаційних послуг.

Транснаціоналізація є складовою процесу глобалізації суспільства. Основною рушійною силою економічної глобалізації слід вважати діяльність транснаціональних корпорацій, експансія яких у світове господарство є одним з фено-

менів на межі ХХ–ХХІ ст. Як показує практика, транснаціональні корпорації дедалі частіше намагаються отримувати доступ до високотехнологічних галузей, які вимагають величезних прямих інвестицій у розвиток персоналу та формування конкурентного науково-технічного потенціалу.

Американський журнал “Fortune” опублікував результати дослідження 100 найбільших транснаціональних корпорацій Європи, які узагальнено за рівнем капіталізації відповідних галузей у таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл 100 найбільших транснаціональних корпорацій Європи за галузями у 2014 р. *

(млрд. дол.)

Галузі	Кількість ТНК	Капіталізація галузі	Коефіцієнт капіталізації галузі	Середня капіталізація ТНК
Банківсько-фінансова.....	23	942	0,8	41,0
Телекомунікації та ЗМІ.....	16	925	1,15	57,8
Страховання.....	11	544	0,9	49,5
Комп'ютерна індустрія.....	8	476	1,18	59,5
Фармацевтика.....	7	602	1,7	86,0
Електротехніка та електроніка.....	6	246	0,8	41,0
Нафтогазова.....	5	554	2,22	110,8
Харчова.....	5	209	0,8	41,8
Внутрішня торгівля.....	4	115	0,57	28,7
Автомобілебудування.....	3	77	0,5	25,7
Добувна.....	2	43	0,4	21,5
Хімічна.....	2	62	0,6	31
Авіакосмічна.....	2	32	0,3	16
Комунальне господарство.....	2	63	0,6	31,5
Виробництво будматеріалів.....	1	16	0,3	16
Легка промисловість.....	1	30	0,6	30
Готелі, ресторани.....	1	23	0,4	23
Послуги зв'язку.....	1	1	0,4	23
Разом.....	100	4982	1,0	49,82

* Fortune magazine. – 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fortune.com/global500/>.

Дані таблиці 1 показують, що найбільшу кількість транснаціональних корпорацій Європи сконцентровано в банківсько-фінансовому, телекомунікаційному та медійному, страховому бізнесі (50 компаній із 100). При цьому їх частка в загальній капіталізації становить 48%. До списку 100 найбільших ТНК Європи увійшли 16 компаній галузі телекомунікацій та ЗМІ, а за рівнем капіталізації галузі вони посіли 2-ге місце (925 млрд. дол.), що становить 18,6% загальної капіталізації світових галузей.

Дослідження показали, що уповільнення, починаючи з 2013 р., середньосвітового зростання економіки позначилося і на динаміці збільшення ринку інформаційно-комунікаційних технологій. Згідно з класифікацією складу ринку ІКТ, запропонованою одним із світових лідерів ІТ-аналітики – агентством “Gartner”, протягом 2013–2014 рр. світовий ІТ-ринок показав незначні тенденції до зростання (+0,4%) і сягнув обсягу 3,77 трлн. дол. *. Обсяги світового ринку ІТ-послуг у 2013–2014 рр. подано в таблиці 2.

* Аналітичне агентство Gartner Dataquest : Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gartner.com/technology/analysts.jsp>.

Таблиця 2

Обсяги світового ринку інформаційно-комунікаційних технологій
у 2013–2014 рр. *

(млрд. дол.)

Сегменти ринку	Роки			
	2013		2014	
	обсяг	зростання у 2013 р. в % до 2012 р.	обсяг	зростання у 2014 р. в % до 2013 р.
Споживчі пристрої.....	660	-1,4	689	4,4
Рішення для зберігання та опрацювання інформації.....	140	0,2	143	2,3
Бізнес-пропозиції.....	299	4,9	320	6,9
ІТ-сервіси.....	922	1,8	964	4,6
Телекомунікаційні послуги.....	1633	-0,5	1655	1,3
Разом.....	3654	0,4	3771	3,2

* Аналітичне агентство Gartner Dataquest : Офіційний сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.gartner.com/technology/analysts.jsp>.

За даними таблиці 2, ринок телекомунікаційних послуг є важливою складовою світового ринку ІКТ. У 2013 р. обсяг світового телекомунікаційного ринку становив 1,63 трлн. дол. Понад половину цього обсягу сформовано транснаціональними корпораціями США. У 2014 р. обсяг світового ринку телекомунікаційних послуг за рахунок збільшення обсягів роздрібних продажів зріс і становив 1,65 трлн. дол. Приблизно дві третини цього обсягу забезпечують розвинуті країни — Північної Америки, Західної, Центральної та Східної Європи, провідні країни Азійсько-Тихоокеанського регіону. Третину обсягу продажів забезпечено внеском ринків країн, що розвиваються: Латинською Америкою, Близьким Сходом, Північною Африкою тощо *.

Згідно з даними впливового міжнародного статистичного порталу "Statista", рівень сукупних доходів світової телекомунікаційної індустрії у 2014 р. становив понад 1,6 трлн. дол., причому половину забезпечено результатами діяльності 10 найбільших транснаціональних телекомунікаційних компаній **.

1. China Mobile — найбільший оператор, є лідером за кількістю абонентів і ринковою вартістю бренду.

2. AT&T — американська компанія, що має близько 250 тис. співробітників.

3. Verizon Communications — компанія, що керує найбільшою 4G LTE і надійними 3G мережами в США.

4. Vodafone — бренд у Великобританії, що пропонує послуги 440 млн. абонентам у 65 країнах світу.

5. Telefonica — іспанська компанія з операціями у понад 22 країнах, що має більш як 280 тис. співробітників.

6. America Movil — мексиканська компанія, яка пропонує послуги у 18 країнах світу.

7. Telstra — австралійська компанія, яка є третьою за кількістю обслуговуваних нею абонентів.

8. Nippon Telegraph & Tel — японський телекомунікаційний гігант, що має представництва в країнах Європи, Азії та Америки.

* Там же.

** Статистичний портал Statista [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.statista.com>.

9. Deutsche Telecom – німецька компанія, яка планує розширити свій бізнес у США.

10. Softbank Group – піонер на світовому ринку, що довів свою абонентську базу до 100 тис. користувачів.

Таким чином, результати проведених досліджень засвідчили, що сучасні розвинуті держави світу надають першочергового значення як поточному розвитку телекомунікаційної галузі, так і розробці відповідних стратегічних планів розвитку в майбутньому. Оцінюючи рівень впровадження телекомунікацій в економічну, правову, соціальну та інші сфери життя суспільства, а також основні стратегічні напрями їх державної підтримки, можна виокремити види стратегій провідних країн – лідерів телекомунікаційного ринку [2].

США є послідовником стратегії інноваційного лідерства у сфері телекомунікаційних послуг, в основу якої покладено націленість на науково-технологічне лідерство, зростання інвестицій в інформатизацію суспільства та активний розвиток корпоративного сектору, оптимальна взаємодія державної частки секторів, державна підтримка інноваційної діяльності та транснаціональних корпорацій.

Країни ЄС є прихильниками стратегії соціальної спрямованості, яка передбачає освіту та перепідготовку, доступність телекомунікацій для всіх громадян, фінансування науки та досліджень у галузі телекомунікацій; створення трансєвропейських мереж муніципальних органів, охорону здоров'я.

Індія реалізує стратегію активної участі в розвитку телекомунікацій: створення сприятливих податкових, інвестиційних та адміністративних режимів, експорт телекомунікаційних послуг, формування наукових парків, субсидування освіти у сфері телекомунікацій та її прив'язка до конкуренції виробництва.

Для Російської Федерації характерною є стратегія вибіркової участі в побудові інформаційного суспільства: державна програма інформатизації; наука й наукомісткі технології – пріоритетні напрями в економіці; реалізація проектів побудови наукових парків; концепція створення єдиного інформаційного простору.

Кожній з розглянутих країн властиві відповідні ритм, темп та політика розвитку телекомунікаційного ринку як однієї з галузей, які найдинамічніше розвиваються у світі.

У цілому провести сучасну оцінку рівня транснаціоналізації компаній у сфері надання телекомунікаційних послуг можна за допомогою розрахунку так званого індексу транснаціоналізації. Індекс транснаціоналізації компаній відображає ступінь залученості тієї чи іншої ТНК у виробництво товарів і послуг за кордоном і розраховується як сума трьох величин [1]:

- частки активів за кордоном у загальному обсягу активів ТНК;
- частки продажів за кордоном у загальному обсягу продажів цієї ТНК;
- частки персоналу за кордоном у загальній чисельності персоналу цієї корпорації.

Отже, значення індексу транснаціоналізації можна розрахувати таким чином:

$$I_{тр} = \left(\frac{Азк}{Азаг} + \frac{Пзк}{Пзаг} + \frac{Шзк}{Шзаг} \right),$$

де $I_{тр}$ – індекс транснаціоналізації; $Азк$ – закордонні активи компаній; $Азаг$ – загальні активи компаній; $Пзк$ – обсяг продажів товарів і послуг закордонними філіями; $Пзаг$ – загальний обсяг продажів товарів і послуг; $Шзк$ – закордонний штат компаній; $Шзаг$ – загальний штат працівників компаній.

Галузева належність транснаціональної корпорації істотно впливає на обсяги її активів. Відповідно, лідерами стають корпорації капіталомістких галузей, у зарубіжній власності яких зосереджуються значні матеріальні активи. Про це свідчать дані розрахунків, проведених у розрізі галузевого групування провідних транснаціональних корпорацій світу (табл. 3).

Таблиця 3

Розподіл найбільших нефінансових транснаціональних корпорацій світу за галузями та значеннями індексу транснаціоналізації у 2014 р. *

(%)

Галузі	Кількість ТНК	Загальна частка ТНК галузі в зарубіжних показниках 100 ТНК			Індекс транснаціоналізації
		активи	продажі	зайнятість	
Автомобілебудування.....	11	18,3	18,1	12,6	45
Нафтогазова.....	10	16,2	24,9	5,7	63
Комунальні послуги.....	10	9,8	4,7	7,0	50
Телекомунікаційні послуги.....	9	13,2	5,8	5,7	46
Електротехнічна й електронна.....	9	12,5	13,3	15,9	50
Металургія та гірнича.....	9	4,6	4,1	8,6	65
Торгівля.....	9	5,2	9,6	15,4	39
Фармацевтична.....	8	5,6	4,4	5,1	57
Харчова, текстильна та целюлозно-паперова.....	8	3,9	5,0	7,4	58
Диверсифікаційна діяльність.....	5	4,7	3,5	5,7	66
Хімічна.....	3	1,6	1,9	1,4	52
Засоби масової інформації.....	3	2,0	1,3	1,7	82

* Статистичний портал Statista [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.statista.com>.

За результатами опрацювання інформаційної бази статистичного порталу "Statista" щодо сформованих індексів транснаціоналізації провідних нефінансових транснаціональних корпорацій світу можна зробити висновок, що телекомунікаційна галузь характеризується середнім рівнем залученості ТНК у виробництво товарів і послуг за кордоном (46%). Водночас за показником залучення активів за кордоном вона посідає 3-тє місце (13,2%) серед галузей з найвищим рівнем транснаціоналізації бізнесу. Таким чином, можна стверджувати, що діяльність ТНК є основою розвитку світового ринку телекомунікаційних послуг. У цьому зв'язку важливого значення набуває дослідження сучасних концепцій, які пояснюють процес транснаціоналізації в даній сфері. Розглянемо сучасні тенденції та механізми розвитку світового ринку телекомунікаційних послуг у напрямі його транснаціоналізації [3].

1. Теорія розміщення викладає сутність транснаціональних корпорацій крізь призму розміщення структурних підрозділів компанії в інших країнах. При цьому рішення про диверсифікацію діяльності пов'язується, насамперед, з дешевиною та більшою доступністю до сировинних ресурсів у інших країнах, що, безумовно, знижує виробничі витрати ТНК. Саме тому корпорації організовують виробничо-господарську діяльність через бізнес-підрозділи там, де є реальні умови зменшення виробничих витрат. Зазначена теоретична концепція дозволяє виявити мотиви інвестування в розвиток транснаціональних корпорацій сфери телекомунікацій з економічно розвинутих країн на території країн "третього світу" та країн з перехідною економікою. Так, якщо ще 10 років тому лідером за показником обсягів надання телекомунікаційних послуг був регіон, який

охоплював Європу, Близький Схід та Африку (його частка становила, за оцінкою експертів ЮНКТАД, близько 34,2%), далі йшли Північна Америка (32,2%) та Азійсько-Тихоокеанський регіон (27%), то в сучасних умовах частки цих регіонів у формуванні обсягів надання послуг транснаціональними корпораціями оцінюються приблизно на одному рівні. Це означає, що за останні роки сформовано тенденції для розвитку телекомунікаційного ринку тих глобальних регіонів, які ще вчора розглядались як малоперспективні щодо предмета інвестування в них та були вилучені з міжнародного інноваційного розвитку. З огляду на це, можна передбачити, що в подальшому країни з перехідною економікою стануть епіцентром бізнес-інтересів найбільших транснаціональних корпорацій у намаганні охопити перспективні телекомунікаційні ринки.

2. Теорія еkleктичної парадигми, або, як її ще називають, “парадигма Даннінга”, стала новим етапом у розвитку процесу транснаціоналізації світових ринків. Цей новий концептуальний погляд на проблему глобалізації та інтернаціоналізації бізнесу запропонований і висвітлений у циклі публікацій 1983–1996 рр. одним з провідних вчених-теоретиків транснаціональних корпорацій, професором Редінгського університету Дж. Даннінгом [4; 5]. Згідно з його концептуальним підходом, на здійснення іноземного інвестування та виробництва корпорація виділяє величезні кошти. Компенсувати ці витрати можна лише за умови, що цільовий ринок, у який вкладаються фінансові ресурси, буде сприятливим для інвестора з погляду можливості набуття останнім конкурентних переваг. ТНК у майбутньому будуть здатні ще й принести відповідний прибуток [3]. Дж. Даннінг запропонував підхід до виявлення таких переваг і назвав його “OLI-підхід” [4].

У свою чергу, ключовими категоріями нового науково-теоретичного підходу стали поняття “переваги власності”, “переваги інтерналізації” та “переваги розміщення” [6].

Для того, щоб національна компанія набула ознак транснаціональної корпорації, вона повинна, передусім, мати переваги власності (“конкурентні переваги”) порівняно з іншими аналогічними фірмами. Як зазначає Дж. Даннінг, всі створені фірмою активи можна поділити на видимі (фізичний капітал, гроші) та невидимі (технологія, знання, досвід тощо). Саме невидимі активи, тобто особливі фірмові активи (firm-specific assets), більшою мірою і визначають конкурентні переваги транснаціональної корпорації [5]. Переваги власності встановлюють, які галузі та компанії в цих галузях мають більшу схильність до міжнародної інвестиційної діяльності. Тому не випадково, що значну частину ТНК зосереджено в найбільш наукомістких і технологічних галузях. У цьому аспекті не є винятком розвиток ринку телекомунікаційних послуг. Переваги власності у сфері розвитку транснаціональних корпорацій на ринку телекомунікаційних послуг забезпечуються шляхом здійснення агресивної політики потужніших операторів галузі у напрямі нарощування своєї частки на ринку шляхом злиття та поглинання. Тому більшість ринків телекомунікаційних послуг у країнах Західної, Центральної та Східної Європи тяжіють до олігопольних форматів [3].

Заінтересованість компанії у розширенні бізнесу шляхом створення міжнародного виробництва слід пов'язувати з існуванням так званих переваг інтерналізації, тобто внутрішньокорпоративного погодженого використання особливих нематеріальних активів і сукупних додаткових невидимих активів [6]. Найбільші переваги інтерналізації мають горизонтально чи вертикально інтегровані виробничо-

фінансові та інвестиційні транснаціональні корпорації, оскільки вони здатні до створення додаткових вигід на основі скоординованого використання особливих чи сукупних додаткових активів. Таким чином, інтерналізація розглядається як засіб подолання за допомогою створення "внутрішніх ринків" недосконалості ринкового механізму, зумовленої державними кордонами, труднощами інформаційного обміну тощо.

Переваги розміщення є ключовими факторами у виборі географічних регіонів, у яких діятиме ТНК. Ці переваги певним чином кореспондують з теорією розміщення та виникають унаслідок впливу таких чинників, як розмір ринку або галузі, забезпеченість виробничими факторами, відмінності між країнами в цінах на ресурси, витрати зв'язку і транспорту [5]. Остаточний вибір місця акумулювання іноземних інвестицій у приймаючій країні здійснюється з урахуванням таких макроекономічних факторів, як економічна стабільність і рівень захисту прав власності.

Сучасний світовий ринок телекомунікаційних послуг перебуває в прямій залежності від інших ринків, зокрема ринку праці. Розробка та втілення в практику наукомістких та інноваційних телекомунікаційних технологій потребують, з одного боку, постійного контролю за витратами виробництва, а з іншого — залучення персоналу з креативним мисленням, здатного генерувати нові ідеї. Тому провідні ТНК світу прагнуть позиціювати виробництво в країнах з порівняно низькою вартістю робочої сили та високою внутрішньою конкуренцією, зокрема в країнах Південно-Східної Азії. Найбільші корпорації США на ринку телекомунікацій отримують значну частку прибутку саме від зарубіжних філій в азійських країнах (Китаї).

Отже, транснаціональні корпорації є ключовими гравцями на світовому ринку телекомунікаційних послуг, зміцнення позицій яких стало можливим у результаті формування ряду конкурентних переваг. Вони не можуть бути зімітовані внутрішніми гравцями ринку окремої країни: наявність потужної науково-технологічної бази, можливість фінансового тиску на ринку, а також державна підтримка при виході на світовий ринок.

Висновки

Проведене дослідження діяльності транснаціональних корпорацій та оцінки рівня транснаціоналізації на світовому ринку телекомунікаційних послуг дозволяє зробити такі висновки.

1. Сфера телекомунікацій займає одне з перших місць у світі за обсягами сформованих доходів і рівнем капіталізації галузі. Нині це одна з найперспективніших для провідних транснаціональних корпорацій сфер інвестиційних вливань.

2. На світовому телекомунікаційному ринку відбувається зміна пріоритетів щодо охоплення провідними ТНК географічних регіонів. На головні місця виходять ринки країн Латинської Америки, Близького Сходу та Північної Африки.

3. Перспективою подальших досліджень повинна бути оцінка вітчизняного сектору телекомунікаційних послуг з обґрунтуванням стратегічних напрямів виходу українських ТНК на світові ринки. Також доцільним вважаємо проведення поглибленої оцінки індексів транснаціоналізації провідних вітчизняних компаній на ринку телекомунікаційних послуг.

Список використаної літератури

1. Гудим К. Транснаціоналізація як чинник глобалізації // Вісник КНЕУ. – 2014. – № 4. – С. 33–44.
2. Новикова І.В. Державне регулювання та підтримка конкурентоспроможності підприємств телекомунікацій // Проблеми економіки. – 2014. – № 1. – С. 142–148.
3. Тронько В.В. Методологічні аспекти аналізу процесів транснаціоналізації на ринку телекомунікаційних послуг // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2010. – № 4–5. – С. 105–109.
4. Dunning J. The Theory of International Production // International Trade Journal. – 1988. – Vol. 3, № 1. – P. 21–66.
5. Dunning J. The Investment Path Revisited: Some Emerging Issues / Foreign Direct Investment and Government : Catalyst for Economic Restructuring ; [edited by J. Dunning, R. Narula]. – London, N-Y. : Routledge, 1996. – P. 1–41.
6. Рогач О.І. Транснаціоналізація світової економіки: переосмислення парадигми // Економіка і управління. – 2014. – № 1 – С. 5–12.

References

1. Gudym K. *Transnatsionalizatsiya yak chynnyk globalizatsii* [Transnationalization as a factor of the globalization]. *Visn. KNEU – Bull. of KNEU*, 2014, No. 4, pp. 33–44 [in Ukrainian].
2. Novyikova I.V. *Derzhavne reguluyvannya ta pidtrymka konkurentospromozhnosti pidpryemstv telekomunikatsii* [State's regulation and support of the competitiveness of telecommunication enterprises]. *Probl. Ekon. – Problems of Econ.*, 2014, No.1, pp. 142–148 [in Ukrainian].
3. Tron'ko V.V. *Metodologichni aspekty analizu protsesiv transnatsionalizatsii na rynku telekomunikatsiinykh poslug* [Methodological aspects of the analysis of processes of transnationalization on the market of telecommunication services]. *Zovn. Torg.: Ekon., Finan., Pravo – Extern. Trade: Economy, Financ., Right*, 2010, Nos. 4–5, pp. 105–109 [in Ukrainian].
4. Dunning J. The theory of international production. *Intern. Trade J.*, 1988, Vol. 3, No. 1, pp. 21–66.
5. Dunning J. The Investment Path Revisited: Some Emerging Issues, in: *Foreign Direct Investment and Government: Catalyst for Economic Restructuring*, edited by J. Dunning and R. Narula. London, New York, Routledge, 1996, pp. 1–41.
6. Rogach O.I. *Transnatsionalizatsiya svitovoi ekonomiky: pereosmyslennya paradygmy* [Transnationalization of the world economy: recomprehension of the paradigm]. *Ekon. i Upravl. – Econ. and Managem.*, 2014, No. 1, pp. 5–12 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10 жовтня 2015 р.
і була оновлена 15 січня 2016 р.